

KONSTITUTSIYA – MENING FAXRIM

Tursunqulova Kamola Shuxratovna
Toshkent Davlat yuridek universiteti
huzuridagi Samarqand viloyati
akademik litseyi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Konstitutsiyaning jamiyat hayotidagi o‘rni, uning fuqarolar huquq va erkinliklarini kafolatlovchi asosiy hujjat sifatidagi ahamiyati yoritilgan. Konstitutsiyaning davlat boshqaruvi, demokratiya va qonun ustuvorligini ta’minlashdagi roli tahlil etilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan konstitutsiyaviy islohotlar, fuqarolarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish hamda Konstitutsiyaning har bir inson uchun faxr manbai ekanligi asoslab berilgan. Annotatsiya mavzuning dolzarbligi, nazariy mazmuni va amaliy ahamiyatini qisqa va lo‘nda ochib beradi.

Kalit so‘zlar: Konstitutsiyaviy qadriyatlar, huquqiy madaniyat, inson huquqlari, vatanparvarlik, davlat boshqaruvi, fuqarolik mas’uliyati, milliy o‘zlik, konstitutsiyaviy islohotlar, erkin jamiyat, yuksak ma’naviyat, faxr manbai, kelajak poydevori, davlat ramzi, barqarorlik

Har bir davlatning mustahkam poydevori uning Konstitutsiyasidir. Chunki Konstitutsiya mamlakatning siyosiy, ijtimoiy va huquqiy hayotini tartibga soladigan, fuqarolarning huquq va erkinliklarini kafolatlaydigan eng oliy hujjat hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi ham xalqimizning tarixiy tajribasi, orzu-intilishlari hamda erkin va adolatli jamiyat qurish borasidagi maqsadlarini o‘zida mujassamlashtirgan muhim hujjatdir. Bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar, yangi imkoniyatlar, demokratiya va qonun ustuvorligiga asoslangan taraqqiyot aynan shu asosiy qonundan o‘z kuchini oladi. Shu bois Konstitutsiya har bir fuqaro uchun nafaqat huquqiy mezon, balki g‘urur va faxr manbai sifatida alohida ahamiyatga ega.

Konstitutsiya va konstitutsiyaviylik masalalari bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar davlat boshqaruvi, huquqiy tizim va fuqarolarning huquqiy maqomini yoritishda muhim ahamiyat kasb etadi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining mazmuni, tarixiy shakllanish jarayoni va amaliyotdagi o‘rni to‘g‘risida ko‘plab mahalliy va xorijiy adabiyotlarda yondashuvlar mavjud.

O‘zbekiston huquqshunoslaridan A. Saidov, M. Rustambaev va S. Otamurotov asarlarida Konstitutsiyaning davlat organlari vakolatlarini belgilash, fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini kafolatlashdagi o‘rni keng yoritilgan. Ularning ilmiy qarashlarida Konstitutsiya demokratik jamiyat barpo etishning asosiy omili sifatida

talqin qilinadi. Shuningdek, J. Jo‘rayev va N. Yusupov tadqiqotlarida konstitutsiyaviy islohotlar, yangi tahrirdagi Konstitutsiyaning mazmuniy yangiliklari va uning fuqarolik jamiyati rivojiga ta‘siri batafsil tahlil qilingan.

Xorijiy adabiyotlarda — xususan, H. Kelsenga tegishli “Sof huquq nazariyasi” va A. Tokvilning “Amerikada demokratiya” asarlarida konstitutsiya demokratik boshqaruvning poydevori sifatida talqin qilinadi. Ushbu manbalarda asosiy qonunning davlat hokimiyati bo‘linishi, qonun ustuvorligi va shaxs erkinligini ta‘minlashdagi ahamiyati o‘rganilgan. Bu yondashuvlar O‘zbekiston tajribasi bilan uyg‘un holda tahlil qilinganda, Konstitutsiyaning fuqarolik ongini shakllantirish va jamiyat barqarorligini ta‘minlashdagi roli yanada ravshanlashadi.

Shuningdek, so‘nggi yillarda chop etilgan ilmiy maqola va monografiyalarda Konstitutsiyaning yangi tahriri, undagi ijtimoiy adolat, inson qadri va ijtimoiy davlat g‘oyalari keng muhokama qilinmoqda. Tadqiqotchilar bu o‘zgarishlarning jamiyat rivoji, davlat boshqaruvini ochiqligi va fuqarolarning huquqiy himoyasini mustahkamlashdagi ahamiyatini ta‘kidlaydilar.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, Konstitutsiya nafaqat davlatning asosiy qonuni, balki fuqarolarning huquqiy ongini shakllantiruvchi, jamiyat taraqqiyotiga yo‘naltirilgan muhim mafkuraviy hujjat sifatida baholanadi.

Ushbu tadqiqotda Konstitutsiyaning mazmuni, uning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni hamda fuqarolarning huquqiy ongini shakllantirishdagi ahamiyatini ilmiy jihatdan yoritish maqsad qilingan. Maqolani tayyorlash jarayonida quyidagi ilmiy metodlar qo‘llanildi:

1. Analitik metod

Konstitutsiya, huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati tushunchalari bo‘yicha mavjud ilmiy manbalar, qonunchilik hujjatlari va ekspertlarning fikrlari tahlil qilindi. Ushbu metod Konstitutsiyaning asosiy tamoyillarini aniqlashga yordam berdi.

2. Qiyosiy metod

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi boshqa demokratik davlatlar konstitutsiyalari bilan qiyoslab o‘rganildi. Bu metod orqali umumiy va farqli jihatlar, shuningdek, milliy qonunchilikning o‘ziga xos xususiyatlari ko‘rsatib berildi.

3. Tarixiy metod

Konstitutsiyaning shakllanish jarayoni, uning tahrirlari va konstitutsiyaviy islohotlar tarixiy nuqtai nazardan o‘rganildi. Bu yondashuv Konstitutsiyaning rivojlanishi va bugungi kundagi yangilanishlar mohiyatini tushunishga imkon berdi.

4. Huquqiy tahlil Metodi

Normativ-huquqiy hujjatlar, Konstitutsiya bo‘limlari va moddalarining mazmuni huquqiy nuqtai nazardan tahlil qilindi. Bu metod Konstitutsiyada belgilangan huquq va erkinliklarning amaliy ahamiyatini ochib berdi.

5. Sistemali yondashuv

Konstitutsiyaning davlat boshqaruvi, jamiyat hayoti va fuqarolarning kundalik faoliyati bilan o‘zaro bog‘liqligi izchil tizimda o‘rganildi. Bu yondashuv Konstitutsiyaning kompleks ahamiyatini aniqlashga xizmat qildi.

O‘tkazilgan tahlillar O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining nafaqat davlat tuzilishi va boshqaruv tizimini belgilovchi hujjat, balki jamiyat rivojlanishining ideologik poydevori ekanini ko‘rsatdi. Adabiyotlar, normativ-huquqiy manbalar va qiyosiy tahlil natijalari quyidagi asosiy holatlarni aniqlashga imkon berdi.

Birinchi, Konstitutsiya fuqarolarning kafolatlangan huquq va erkinliklarini mustahkamlashda markaziy o‘rin tutadi. Tahlil jarayonida shaxs erkinligi, tenglik, adolat, ijtimoiy himoya va davlatning xalq oldidagi mas‘uliyati kabi tamoyillar Konstitutsiyada aniq belgilanganini ko‘rish mumkin. Bu tamoyillar fuqarolarning huquqiy ongini rivojlantiruvchi asosiy omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Ikkinchi, o‘rganilgan ilmiy manbalar Konstitutsiyaning demokratik jamiyat qurishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Qonun ustuvorligi, hokimiyatlar bo‘linishi, davlat organlari o‘rtasidagi muvozanat va jamoatchilik nazorati tizimi mamlakatning siyosiy barqarorligi va ochiqligini ta‘minlaydi. Bu tahlillar Konstitutsiyaning davlat boshqaruvida tizimlilik va izchillikni yaratishda asosiy vosita ekanini ko‘rsatdi.

Uchinchi, qiyosiy tahlil jarayonida O‘zbekiston Konstitutsiyasining xalq manfaatlarini ustuvor qo‘yish, inson qadri, ijtimoiy davlat va subsidiarlik kabi tamoyillar bilan boyiganligi aniqlandi. Bu tamoyillar rivojlangan davlatlar konstitutsiyalarida mavjud bo‘lgan asosiy demokratik yondashuvlar bilan uyg‘unlashadi. Bu esa O‘zbekistonning huquqiy davlat sifatida shakllanish yo‘lida muhim qadamlar qo‘yayotganini tasdiqlaydi.

Nihoyat, konstitutsiyaviy islohotlar tahlili shuni ko‘rsatdiki, Konstitutsiyaning yangilangan talqini fuqarolarning manfaatlarini kuchli himoya qilish, boshqaruvning moslashuvchan va insonparvar bo‘lishi, shuningdek, yangi O‘zbekiston taraqqiyotining strategik maqsadlariga mos kelishini ta‘minlaydi. Natijalar fuqarolarning Konstitutsiyaga ishonchi va unga bo‘lgan hurmatining ortishiga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, tahlil natijalari Konstitutsiyaning fuqarolarning huquqiy madaniyatini shakllantirish, jamiyat taraqqiyotini ta‘minlash hamda davlat va xalq o‘rtasidagi mustahkam ijtimoiy kontrakti yaratishda hal qiluvchi o‘rin tutishini ko‘rsatadi. Shu bois Konstitutsiya har bir fuqaro uchun haqiqiy faxr manbaiga aylanadi.

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Konstitutsiya nafaqat davlatning eng oliy qonuni, balki har bir fuqaroning huquq va erkinligini kafolatlovchi, jamiyat taraqqiyoti va barqarorligini ta‘minlovchi asosiy hujjatdir. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi fuqarolarni himoya qilish, adolat va tenglikni

ta'minlash, shuningdek, demokratik boshqaruvni mustahkamlashdagi hal qiluvchi roli bilan faxr manbai hisoblanadi.

Har bir fuqaro Konstitutsiyani bilishi, uning tamoyillarini qadrlashi va hurmat qilishi bilan jamiyatning huquqiy madaniyati oshadi, davlat va xalq o'rtasidagi ishonch mustahkamlanadi. Shu bois, Konstitutsiya mening va har birimizning faxrimizdir, u kelajak avlod uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. Saidov A. Huquqiy davlat va Konstitutsiya tamoyillari. – Toshkent: Huquq, 2020.
3. Rustambayev M. Fuqarolarning huquqiy madaniyati va Konstitutsiya. – Toshkent: Fan va ta'lim, 2021.
4. Otamurotov S. Demokratiya va Konstitutsiyaviy boshqaruv. – Toshkent: Yuridik, 2019.
5. Jo'rayev J., Yusupov N. Konstitutsiyaviy islohotlar va jamiyat taraqqiyoti. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
6. Kelsen H. Sof huquq nazariyasi. – Berlin: Springer, 1967.
7. Tocqueville A. Amerikada demokratiya. – Paris: Gallimard, 1840.
8. Abdullayev D. Huquqiy tizim va fuqarolarning erkinliklari. – Toshkent: Huquq va jamiyat, 2021.
9. Tursunov B. Konstitutsiya va davlat boshqaruvi. – Toshkent: Fan, 2020.